

В.Р. ШАТАЛОВ, магістрант, А.Ю. ПАЛАМАР, О.М. НОВІКОВА, кандидати техн.наук, доценти  
Криворізький національний університет

## **РОЗРОБКА МЕТОДИКИ ОРГАНІЗАЦІЇ І ВСТАНОВЛЕННЯ МЕЖ ТЕРИТОРІЙ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ, ОБМЕЖЕНЬ У ВИКОРИСТАННІ ТА ЇХ РЕЖИМОУТВОРЮЮЧИХ ОБ'ЄКТІВ**

Охорона пам'яток архітектури є важливою складовою державної політики у сфері культурної спадщини. В Україні система нормативно-правового регулювання в цій галузі базується на міжнародних та національних актах, які забезпечують охорону, використання та популяризацію культурних цінностей.

Охорона пам'яток архітектури в Україні регулюється Законом «Про охорону культурної спадщини» та місцевими актами, такими як правила благоустрою міст. Основна відповідальність за управління покладається на департаменти культури та органи місцевого самоврядування. Закон визначає пам'ятки як об'єкти, що мають культурну, історичну, архітектурну чи наукову цінність. Власники та користувачі зобов'язані підтримувати їх у належному стані, проводити ремонт та дотримуватися режимів використання, встановлених органами охорони. Заборонено змінювати призначення пам'яток, наносити пошкодження чи здійснювати роботи без відповідного дозволу.

За порушення вимог закону передбачена кримінальна та адміністративна відповідальність, включаючи штрафи у розмірі до 170 тисяч гривень. Також накладаються фінансові санкції за недотримання охоронних договорів, порушення режиму використання пам'яток чи невиконання приписів органів охорони.

Тема організації та встановлення меж територій історико-культурного призначення, обмежених у використанні та їх режимоутворюючих об'єктів, є надзвичайно актуальною в сучасних умовах розвитку України. Культурна спадщина країни є невід'ємною частиною її національної ідентичності, туристичного потенціалу та міжнародного іміджу. Однак, багато об'єктів історико-культурного значення стикаються з низкою загроз, таких як урбанізація, неконтрольована забудова, недостатнє фінансування, а також вплив воєнних дій, які особливо актуалізували проблему в останні роки.

Встановлення меж територій історико-культурного призначення та зон обмежень у використанні є важливим інструментом для їх ефективного управління. Чітке визначення меж забезпечує можливість збереження цих земель, регулювання їх використання, запобігання незаконним забудовам і знищенню об'єктів спадщини. У той же час впровадження сучасних методів, таких як дистанційне зондування, фотограмметрія, лазерне сканування та використання безпілотних літальних апаратів, відкриває нові можливості для документування, моніторингу та планування цих територій.

В умовах воєнного стану ця тема набуває особливої значущості, оскільки культурні об'єкти стають вразливими до руйнувань і пошкоджень. Використання інноваційних технологій та інтеграція дистанційних методів дозволяють оперативно реагувати на загрози, фіксувати стан об'єктів і планувати їх відновлення. Таким чином, дослідження питань організації та встановлення меж територій історико-культурного призначення має важливе практичне та теоретичне значення. Це сприяє збереженню культурної спадщини, забезпеченню її сталого використання та інтеграції сучасних підходів до управління земельними ресурсами в Україні.

Моніторинг земель історико-культурного призначення є невід'ємною складовою збереження національної спадщини, яка поєднує в собі контроль за станом земельних ресурсів, об'єктів культурного значення та дотриманням встановлених правових норм. Моніторинг є ефективним інструментом для боротьби з незаконними діями, такими як нелегальне будівництво, археологічне мародерство або незаконна сільськогосподарська діяльність на територіях ІКП. Завдяки систематичному контролю можна швидко виявляти такі порушення і вживати оперативних заходів для їхнього припинення. Наприклад, супутниковий моніторинг або дрони дозволяють фіксувати незаконну діяльність у режимі реального часу, що значно скорочує час реагування.

Також важливою є співпраця з правоохоронними органами та місцевими громадами, які можуть сприяти виявленню порушень на ранніх етапах.